

เมืองแม่กลองคึกคักงานบุญส่งเสริม

‘โรงเจช่วยฮักต๋อง’...สืบสานเทศกาลถือศีล

แม่กลองคึกคักงานบุญสงกรานต์มสุขภาพ

งษ์อชกตว'...สืบสานบทกวีลือเลื่องลือลือลือลือ

‘โรงเจชีวฮกตั่ว’...สืบสานเทศกาลกั

เทศกาลกินเจ หรือ “การถือศีลกินผัก” เป็นประเพณีโบราณที่เชื่อกันว่ารับมาจากลัทธิเต๋า ความหมายของการ “กินเจ” ก็คือการไม่เบียดเบียนสัตว์หรือสิ่งมีชีวิต แต่บริโภคอาหารที่มาจากพืชผักธรรมชาติ ไม่มีเนื้อสัตว์ปะปน และไม่ปรุงด้วยผักฉุน 5 ชนิด ได้แก่ กระเทียม หัวหอม ต้นหอม ผักชี และยี่หร่า และยังคงเว้นน้ำมด นม ชัน เพราะถือว่าเป็นของสกปรกของชาวเก๊ากัน

เทศกาลกินเจปี 2559 นี้ตรงกับวันที่ 1-9 ค.ค. โรงเจต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งมีทั้งหมด 24 แห่ง ต่างเตรียมความพร้อมรับเทศกาลกินเจกันอย่างคึกคัก เช่น “โรงเจชีวฮกตั่ว” ซึ่งตั้งอยู่ภายในวัดปากน้ำ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม เป็นโรงเจเก่าแก่ สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยกทัพมาขับไล่ทัพพม่ายึดค่ายบางกุ้งได้สำเร็จ บ้านเมืองสงบสุขรุ่งเรืองเกิดชุมชนเรือนแพริมแม่น้ำแม่กลอง จึงดำริให้สร้างโรงเจแห่งนี้นั้นเป็นศูนย์รวมชาวไทย-จีนได้ปฏิบัติธรรมถือศีลกินเจ จากหลักฐานป้ายไม้แกะสลักชื่อโรงเจ พบว่าสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2352 มีอายุถึง 207 ปี ซึ่งตรงกับการศึกษาและงานเขียนของอาจารย์จิราภรณ์ เกียรติในหนังสือเรื่องคู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพ

ประโยชน์ (2544) ที่กล่าวถึงความเก่าแก่ของโรงเจชีวฮกตั่วและคาดคะเนว่าน่าจะเป็นโรงเจแห่งแรกในประเทศไทย จากการเปรียบเทียบข้อมูลโรงเจต่าง ๆ ที่ขึ้นทะเบียนกับงานทะเบียนศาลเจ้า กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

นายสมบุรณ์ กาญจนไพฑูรย์ ประธานโรงเจชีวฮกตั่ว กล่าวว่า โรงเจชีวฮกตั่วได้จัดงานเทศกาลกินเจสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโดยยึดธรรมเนียมปฏิบัติแบบดั้งเดิม ส่วนพิธีกรรมนั้นก่อนจะเริ่มกินเจ คณะกรรมการจะจัดเตรียมน้ำฝนที่สะอาดเพื่อใช้ในการไหว้เจ้าและทำพิธีกับพระและเทพเจ้าตลอดเทศกาลด้วยการใช้ผ้าขาวบางปิดฝาโถงแล้วรองน้ำฝนที่ตกลงมากลางแจ้ง ซึ่งน้ำฝนนี้ได้จะประมาณปีละ 1 โถงเท่านั้น และน้ำในส่วนนี้จะถือว่าเป็นน้ำที่สำคัญมาก ด้วยความเชื่อที่ว่าเทศกาลกินเจอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับพระและเทพเจ้าจะต้องสะอาดมากที่สุด ปราศจากสิ่งอปรมงคลหรือสิ่งที่จะล้างความศักดิ์สิทธิ์ทุกชนิด โรงเจบางแห่งแม้แต่รูปเขียนหรือของไหว้ก็จะต้องผ่านการพรมน้ำมนต์ก่อนนำไปบูชา ที่เห็นได้ชัดในเรื่องความเชื่อในปัจจุบันก็คือ การห้ามสตรีเพศเข้าไปปักธูปในส่วนในของโรงเจ ความเชื่อทำนองเดียวกับการห้ามเข้าไปในส่วนฐานขององค์พระธาตุ ด้วย

เหตุนี้พิธีกรรมต่าง ๆ จึงค่อนข้างละเอียดอ่อนและคำนึงถึงการปฏิบัติที่ต้องระมัดระวังอย่างมาก

ดังนั้น เทศกาลกินเจ จึงนับได้ว่าเป็นงานบุญมหาคุณที่สาธุชนผู้ร่วมถือศีลได้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตรวมถึงการไม่พึงบริโภคชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ พร้อมทั้งงดดื่มสุราและกินยาเสพติด 5 ตลอดจนระยะเวลา 10 วัน 10 คืน จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นเทศกาลแห่งการแสวงบุญและการส่งเสริมสุขภาพจากการบริโภค ภายใต้ความเชื่อและศรัทธาของสาธุชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่ได้สืบทอดประเพณีนี้ตลอดมาจึงแสดงให้เห็นถึงความงดงามของเทศกาลกินเจที่ทรงคุณค่า แม้ว่าในแต่ละพื้นที่ภูมิภาคจะมีความเชื่อที่แตกต่างกันของพิธีกรรมปฏิบัติบ้าง แต่นั่นก็เป็นเพียงวิถีปฏิบัติที่สำคัญเท่ากับการเข้าถึงวัตถุประสงค์ของเทศกาลกินเจ ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญคือการรักษาเทศกาลให้คงอยู่ตลอดไปยังชนรุ่นหลัง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ผันแปรอยู่ทุกขณะ ซึ่งนับวันความเจริญจะคอยบดบังคุณค่าทางจิตใจมนุษย์

กตัญญู...สืบสานเทศกาลถือศีลกินผัก

ประโยชน์ (2544) ที่กล่าวถึงความเก่าแก่ของโรงเจชีวกัฏฐ์และคาดคะเนว่าน่าจะเป็นโรงเจแห่งแรกในประเทศไทย จากการเปรียบเทียบข้อมูลโรงเจต่าง ๆ ที่ขึ้นทะเบียนกับงานทะเบียนศาลเจ้า กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

นายสมบุญ กาลญโนหาร ประธานโรงเจชีวกัฏฐ์ กล่าวว่า โรงเจชีวกัฏฐ์ได้จัดงานเทศกาลกินเจสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโดยยึดธรรมเนียมปฏิบัติแบบดั้งเดิม ส่วนพิธีกรรมนั้นก่อนจะเริ่มกินเจ คณะกรรมการจะจัดเตรียมน้ำฝนที่สะอาดเพื่อใช้ในการไหว้เจ้าและทำพิธีกับพระและเทพเจ้าตลอดเทศกาลด้วยการใช้ผ้าขาวบางปิดฝาโถแล้วรองน้ำฝนที่ตกลงมาลงข้างแจ ซึ่งน้ำฝนที่ได้จะประมาณปีละ 1 โถเท่านั้น และน้ำในส่วนนี้จะถือว่าเป็นน้ำที่สำคัญมาก ด้วยความเชื่อที่ว่าเทศกาลกินเจอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับพระและเทพเจ้าจะต้องสะอาดมากที่สุด ปราศจากสิ่งอปมงคลหรือสิ่งที่จะล้างความศักดิ์สิทธิ์ทุกชนิด โรงเจบางแห่งแม้แต่รูปเขียนหรือของไหว้ก็จะต้องผ่านการพรมน้ำมนต์ก่อนนำไปบูชา ที่เห็นได้ชัดในเรื่องความเชื่อในปัจจุบันคือ การห้ามสตรีเพศเข้าไปปิ้งธูปในส่วนในของโรงเจ ความเชื่อทางองค์เกี่ยวกับการห้ามเข้าไปในส่วนฐานขององค์พระธาตุ ด้วย

เหตุนี้พิธีกรรมต่าง ๆ จึงค่อนข้างละเอียดอ่อนและคำนึงถึงการปฏิบัติที่ต้องระมัดระวังอย่างมาก

ดังนั้น เทศกาลกินเจ จึงนับได้ว่าเป็นงานบุญมหาศาลที่สาธุชนผู้ร่วมถือศีลได้ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตรวมถึงการไม่พึงบริโภคชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ พร้อมทั้งงดดื่มสารมึนเมาอยู่ในศีล 5 ตลอดระยะเวลา 10 วัน 10 คืน จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นเทศกาลแห่งการแสวงบุญและการส่งเสริมสุขภาพจากการบริโภค ภายใต้ความเชื่อและศรัทธาของสาธุชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่ได้สืบทอดประเพณีนี้ตลอดมาจึงแสดงให้เห็นถึงความงดงามของเทศกาลกินเจที่ทรงคุณค่า แม้ว่าในแต่ละพื้นที่ภูมิภาคนั้นมีความเชื่อที่แตกต่างกันของพิธีกรรมปฏิบัติบ้าง แต่สิ่งนั้นคงเป็นเพียงวิถีปฏิบัติที่ไม่สำคัญเท่ากับการเข้าถึงวัตถุประสงค์ของเทศกาลกินเจ ดังนั้นโจทย์ที่สำคัญคือการรักษาเทศกาลให้คงอยู่ตลอดไปยังชนรุ่นหลัง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ผันแปรอยู่ทุกขณะ ซึ่งนับวันความเจริญจะคอยบดบังคุณค่าทางจิตใจมนุษย์

วัตถุประสงค์หลักของการกินเจนั้น แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1. กินเพื่อสุขภาพ เพราะเป็นอาหารมีชีวิต เมื่อกินติดต่อกันจะทำให้ร่างกายสมดุล สามารถขับพิษของเสียต่าง ๆ ออกจากร่างกายได้ 2. กินด้วยจิตเมตตา เนื่องจากทุก ๆ วัน อาหารที่เรากินประกอบด้วยเลือดเนื้อของสรรพสัตว์ ผู้ที่มีจิตใจดีงามจึงไม่สามารถกินเนื้อของสัตว์เหล่านั้นได้ และ 3. กินเพื่อเว้นกรรม เพราะการเอาเลือดเนื้อผู้อื่นมาเป็นอาหารของเรานั้น เป็นการสร้างกรรม แม้จะไม่ได้ลงมือฆ่าเองก็ตาม เพราะการซื้อผู้อื่นก็เท่ากับการจ้างฆ่า ถ้าไม่มีคนกินก็ไม่มีคนฆ่าขาย ดังนั้นผู้ที่เข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรม

จึงหยุดกิน หันมารับประทานอาหารเจแทนโดยไม่เห็นแก่ความอร่อยในช่วงเวลาสั้น ๆ เพียงแค่อำนาจผ่านลิ้นเท่านั้น ดังนั้นโรงเจชีวกัฏฐ์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าโรงเจวัดปากน้ำ ซึ่งยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมพิธีกรรมแบบดั้งเดิม ได้รับสืบทอดการบริหารจากคณะกรรมการรุ่นต่อรุ่น จึงเป็นที่เคารพนับถือศรัทธาจากสาธุชนสืบทอดจนถึงปัจจุบัน.

มานพ จันทรฤทธิ์